

Elhunyt Varga János

Nyolcvannyolc éves korában elhunyt Varga János, a forradalmi munkásmozgalom régi szegedi harcosa, a Szocialista Hazáért Erdemrend, a Tanácsköztársasági Erdemérem, a Felszabadulási Jubileumi Emlékérem és a Munka Erdemrend ezüst fokozatának tulajdonosa. A munkásmozgalomban 1908 óta vett részt, a kommunista pártnak 1941-ben lett tagja.

Varga János 1891. december 18-án Péterrévén született, foglalkozása kőműves volt. A Tanácsköztársaság idején 1919 márciusától Szegeden és környékén a Forradalmi Végrehajtó Bizottságnál a közellátás vezetőjének helyetteseként, majd népgazdasági előadóként tevékenykedett. A Tanácsköztársaság

megdöntése után letartóztaták, később illegális szervezkedésért másfél évre börtönbe zárták. 1924-ig az építőmunkások szakszervezetének jegyzője volt, 1925-től pedig ügyintézője, vezető pénztárosa. 1930-tól a Szociáldemokrata Párt kerületi szervezeteinek vezetője. A felszabadulást követően a földreform végrehajtásakor mint megbízott instruktor dolgozott, majd a Magyar Kommunista Párt szegedi járási titkárává választották. 1954-ben ment nyugdíjba, 1956-ban részt vett a párt újjászervezésében. Nyugdíjba vonulása óta a móravárosi pártszervezet tagja volt. Varga János elvtárs temetéséről később intézkednek.

MSZMP
Szeged Városi Bizottsága

Földrajzi előadókülés

A Magyar Földrajzi Társaság szegedi osztálya és a TIT városi elnöksége ma, délután 5 órától tartja őszi első előadókülését az Ady téri egyetemi épület első emeleti TTK-termében. A programban először dr. Borai Ákos kandidátus beszél energiagazdálkodásunk időszerű problémáiról (hogyan biztosítsuk az energiagazdálkodás mérlegének egyensúlyát, termeljünk-e vagy vásároljunk inkább az energiapiacra, indokolt-e feltárni a fogyasztók rohamosan fokozódó igényeinek okait stb.), majd dr. Bagdi Sándor főiskolai docens számol be a Kaukázusban tett tanulmányútjáról, színes vetített képekkel illusztrált előadásban.

Segíti a népek közötti megértést

Az orosz nyelv- és irodalomtanárok berlini világkongresszusáról

A MAPRJAL, az orosz nyelv és irodalom tanárainak 12 esztendeje létrejött nemzetközi szövetsége számos tudományos rendezvényvel, rangos kiadványok egész sorával bizonyítja létjogosultságát. A szövetség életének legjelentősebb eseményei a háromévenként megrendezett világkongresszusok. A Szovjetunió, Bulgária és Lengyelország után ezúttal a fennállásának 30. évfordulóját ünneplő NDK fővárosa adott otthont a IV. kongresszusnak.

A nemzetközi fórumon minden eddiginél nagyobb számban képviseltették magukat a világ orosz szakos tanárai. Az öt földrész 62 országából 1830 kolléga érkezett (házánkat 150, közte Csongrád megyét 11 pedagógus és felsőoktatási dolgozó képviselte.)

Mintegy továbbfejlesztve az előző kongresszusok tematikáját, a berlini „Az orosz nyelv és irodalom oktatásának elmélete és gyakorlata. A tanár szerepe az oktatási folyamatban” témát elemezte. A tanácskozás 6. az oktatás alapvető problémáinak és formáinak tükröző szekciójában zajlott. A több mint 300 előadás téziseit a Volk und Wissen kiadó csaknem ezeroldalas vaskos kötetben tette közzé, ezenkívül minden résztvevő kézhez kapta a házigazdák előadásainak szövegét, valamint annak a sokrétű munkának a bibliográfiai lecsapódását, amelyet az NDK orosz szakos nyelvészei és irodalomtörténészei a MAPRJAL alapítása (1967) óta végeztek.

Az első szekció az oktatás tudományos és módszertani alapjait vizsgálta, olyan kérdések középpontba állításával, mint a tanár szerepe, az elméleti és gyakorlati tárgyak kölcsönviszonya, az oktatási folyamat intenzívebbé tétele, a technikai eszközök hatásfokának emelése. Külön alszekciók tárgyalták az oktatás pszicho-lingvisztikai és országismereti vonatkozásait.

A második szekció az iskolai nyelvtanítással foglalkozott. A tartalom, célok és módszerek szövevényes té-

máinak megértésében a hallgatóknak jó fogódzót nyújtott az alszekciókra bontás ilyen formában: az oktatási folyamat módszertani szervezete, a tankönyvek elmélete és gyakorlata, a technikai eszközök alkalmazása, az órán kívüli munka formái.

A tanárképzés elméleti, gyakorlati és módszertani kérdéseit a harmadik szekció és alszekciói vitatták. Itt is rendkívül széles panoráma nyílt az érintett problémákra: a nyelvelmélettől a stilisztikáig, az „előadás vagy gyakorlat” örök vitájának új fellángolását a tudományos diákkörök munkájáig, a nyelvtörténeti diszciplínák helyétől a Szovjetunióban folyó részképzés szerepéig.

A nemzetközi szövetség elnevezésében az utolsó „L” az irodalmat jelöli. A 4. szekció sokirányú munkájában egyaránt szerepeltek az irodalomelméleti (például műfajelmélet, verstan) és irodalomtörténeti (mai és klasszikus) témák csakúgy, mint az orosz és a nemzeti irodalmak kapcsolattörténeti problémái, mindez beleágyazva a felsőoktatás korszerűsítésének, elvi-metodológiai intenzitásvételeinek kérdéskörébe.

Az 5. szekció a különböző szakemberek képzésében fontos szerepet játszó nyelvtanítás mikéntjét tekintette át. Helyet kapott itt mind a különböző szaktudományok nyelvének leírása, mind az olyan központi jelentőségű problémák, mint a lektori nyelvtanítás funkcionális eljárásai, a szakfordítás módszertani kérdései, a különböző technikai eszközök alkalmazhatóságának lehetőségei.

Végül a 6. szekció azt a jelentős tapasztalatot tette köz-

kincsé, amelyre az egyes országokban folyó felnőtt-tanfolyamok, szakmai továbbképzések vezetői tettek szert az elmúlt években. Nagy érdeklődéssel hallgatták a résztvevők a moszkvai Puskin Intézet munkatársainak a beszámolóját a különböző országokban, így hazánkban is folyó pedagógus-levelező tanfolyamok munkájáról, és élénk tetszést váltott ki az a közlésük, hogy már ez év szeptemberétől jelentősen megnövekedik az a létszám, melyet hosszabb lélegzetű továbbképzésre tud fogadni az intézet.

Mind a kongresszus előadásai, mind a párhuzamosan nyitva tartó kiállítás, melyen az egyes országok az utóbbi években kiadott legjobb tananyagait mutatták be, hozzájárultak a résztvevők szakmai látókörének jelentős szélesítéséhez. Joggal írhatjuk a téziskötet szerkesztői a (röviden csak „tégla” becézett) könyv elsőszavában, hogy az itt akkumulált nemzetközi tapasztalat, továbbgyűrűzve az egyes országokban és aprópénzre váltva a mindennapok gyakorlatában, valóban anyagi erővel válhat az orosz nyelvtanítás korszerűsítésében: általa emelkedhet a különböző nyelvű és életkorú tanulók gyakorlati nyelvtudása, s ezzel világszerte elősegítheti a népek közötti kölcsönös megértés elmélyítését.

A következő, ötödik kongresszusra — „Az orosz nyelv és irodalom oktatásának jelenlegi állapota és fő problémái” témában — 1982-ben, Prágában kerül sor.

Dr. Fenyvesi István,
a MAPRJAL
magyarországi szekciójának
alelnöke

Írás, kép, gyermek

Kiállítás és tanácskozás Miskolcon

Miskolc a nemzetközi gyermekívben újszerű kezdeményezéssel rukkolt ki. *Gyermkek könyv-illusztrációs pályázat*ot hirdetett a magyar képzőművészek körében. A pályázati felhívásra 72 alkotó küldte be munkáit. A zsűri 26 képzőművész 98 grafikáját állította ki a miskolci városi könyvtár József Attila könyvtárának galériájában. Az első díjat *Banga Ferenc*, a másodikat *Hegedűs László*, a harmadikat *Keresztes Dóra* nyerte. A különdíjakon *Kiss Ilona*, *Stefanovics Péter* és *Stuiber Zsuzsa* osztozott. A gyerekközönség különdíját október 15-én adják át.

A kiállítás színes grafikai lapjait végig nézve ismerős nevekkal éppúgy találkozunk, mint fiatal, eddig még nem jelentkező művészekkel. Tény, hogy a magyar illusztrációs művészet kiemelkedő alakjai nem szerepelnek ezen a pályázati kiállításon, ám így is sokszínű, kifejezőekben gazdag, a gyerekek életkorú sajátosságaihoz igazodó, gondolkodásra, aktivitásra serkentő asszociatív rajzok, festmények is szép számmal láthatók a tárlaton. Természetes, hogy gyerekkönyvet illusztrálni komplex és bonyolult dolog. A grafikusnak rá kell hangolódnia az irodalmi mű tartalmi-esztétikai hullámhosszára, s egy más műfaj eszközeivel olyan önálló, a vizuális nyelv törvényszerűségeit hordozó alkotást kell produkálnia, mely ugyanakkor egy pszichológiai, érzelmileg és tudatilag nagyon körülhatárolható korosztályhoz, sőt korcsoportokhoz szól. A gyerekkönyvet a legnagyobb rutinnal és bámulatos bravúrral sem lehet becsapni, és lehalajva hozzájuk gyűgyve szólni is vétkes könnyelműség. *A grafika nyelvén társaló* kell hozzájuk szólni. A betű és vonal, az írás és a kép leggyakrabban a gyerekkönyvekben terem szoros kapcsolatot. Az olvasni még nem tudó, a betűkkel még nehezen birkózó gyerek számára a látvány jelenti a többletet, a kép serkenti képzelőerőt, a színek, a vonalak ébresztik érzelmeit, később pedig az irodalmi műve megdandóinak grafikai újrafogalmazásai egy más művészet birodalmába engednek bepillantást.

A miskolci városi könyvtár kezdeményezése egy közös és nagy célt ért el: az össztársadalmi feladat egyik kiindulópontja lehet. Olyan lehetőség, ahol írók, költők, képzőművészek, pedagógusok és könyvtárosok, könyvkiadók és az ifjúsági mozgalom irányítói sokat tehet-

nek a felnövekvő nemzedék komplex művészetszemléletének kialakításáért, egészséges lelkiéletű, kulturált felnőttek neveléséért. A sok szép gyerekkönyv mellett el kell ismernünk, hogy a közkezen forgó könyvek legtöbbször — az iskolai tankönyvek, a kiadványok és leprellők — gecsesekek, szábarágók, nem hogy ablakokat nyitnának a világra, hanem gúnyba kötik a fantáziát, skatulyákba zárják a gyerekek gondolat- és érzelmvilágát.

A kiállításához kapcsolódva országos tanácskozást is rendeztek. Képzőművészek, könyvkiadók, könyvtárosok, pedagógusok cseréltek ki véleményüket, tapasztalataikat, egyeztettek feladataikat. *Csongrád Kálmán* grafikusművész, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének alelnöke a vizuális nevelés fontosságát és a fiatal grafikusok jelentkezését húzta alá. Az Ifjúsági Irodalom Nemzetközi Tanácsa (IBBY) magyar bizottsága 1978-ban alakult. Az UNESCO által is támogatott szervezett képviselője, *Zöld Ferenc* megállapította, hogy a tanács harmadik éve megfogalmazott célkitűzéséhez — *A gyermek könyv a nemzetközi megértés eszköze* — jól simul a miskolci kezdeményezés címe, lemondása: *A gyermek könyv nemzetközi nyelve a grafika*. *Nagy Attila*, a Könyvtártudo-

mány Intézet munkatársa, a gyermekkönyvek képi világának és a gyermekrajzoknak pszichológiai motívumait elemezte. Szó esett a beszélgetésekben írók, illusztrátorok és kiadók kapcsolatáról, a nemzetközi vérkeringésbe való bekapcsolódásról, a könyvtárosok speciális feladatairól.

A Szegeden megjelenő *Kincskereső* című gyermek-irodalmi folyóirat is keresi a miskolci kezdeményezéshez való kapcsolódás lehetőségeit. Nem véletlenül, hiszen a 10-14 évesek irodalmi lapjaként ahhoz a korosztályhoz szól havonta irodalommal és képi illusztrációval, amelyet legmósbabban kezelnek a kiadók. A lapnak eddig mintegy félszáz magyar képzőművész volt munkatársa, a legismertebb nevek mellett olyan fiatal pályakezdő grafikusok is, akiknek a *Kincskereső* egy-egy számának illusztrálása volt az első megbízása. Minden remény megvan arra, hogy a jövőben valószínűleg biennálé jellegű megrendezésre kerülő illusztrációs kiállítás szervező és rendező munkájába a *Kincskereső* szerkesztősége is bekapcsolódjon. A pályadíjnyertes grafikusok lehetőséget kapnak a lap munkájában, a folyóirat pedig irodalmi anyagokkal tudja segíteni a pályázni kívánó művészek munkáját.

T. L.

Történelmi és biológiai szabadegyetemek Szegeden

A napokban két új szabadegyetemi sorozatot indít a TIT Csongrád megyei szervezete Szegeden. A *történelmi szabadegyetem* összefoglaló témája: fejezetek a középkori magyar történelemből, s az előadásait (az első ma, pénteken lesz) délután 5 órától rendezi a Hazafias Népfőnt városi bizottságnak Vörösmarty utcai tanácskoztérjében. Dr. Szűcs György-Kardos Samu egyetemi tanár beszél a honfoglalás előtti időről, a második program október 19-én lesz. Magyar kalandozások — kalandozó magyarok címmel, amit dr. Kristó Gyula egyetemi tanár, a József Attila Tudományegyetem rektorhelyettese tart. Október 26-án dr. Szegfű László főiskolai adjunktus beszél a pogányaságról és kereszténységről a 11. századi Magyarországon, novemberben előbb a magyar külpolitika a 12. szá-

zadban című előadásra kerül sor, amit dr. Maké Ferenc egyetemi docens tart, majd Szegedről, s a közép-kori magyar városfejlődésről hallhatunk az érdeklődők, november 16-án, Petrovics István tudományos segédmunkatárstól. Mátyás királyról, a reneszánsz fejedeletről november 23-án beszél dr. Blazovich László gimnáziumi tanár, s a későbbiekben még szó lesz a rendkívül kialakulásáról, tündökléséről és hanyatlásáról; a Mohács után történelemről, sőt a középkor utáni időszakról is, Rákócziig.

A biológia aktuális problémáit összefoglaló címet viseli a másik szabadegyetem, melynek előadásait a Sze-mészeti Klinika tantermében, délelőtt 11 órai kezdettel) komoly segítséget nyújtának az egyetemi előkészületekhez is. A ciklus október 14-én indul, amikor is dr. Ki-

szely György egyetemi tanár az evolúciós elméletéről és napjaink biológiájáról beszél. Október 28-án a földi élet létrejöttéhez szükséges kozmikus feltételek kialakulásáról lesz szó, az előadó dr. Kuln György, az Uránia nyugalmazott igazgatója, november 18-án pedig ismét dr. Kiszely György tart előadást a környezet és az élő rendszerek evolúciójáról címmel. December 2-án az egyedfejlődés és a törzsejlődés összefüggéséről dr. Megyeri János főiskolai tanár beszél, majd a sorozat február közepén folytatódik, s még a tavaszon négy előadást tartanak; az új fajok keletkezésének okairól; a csoportos magatartás evolúciójáról; a modern gépelmélet elméleti és gyakorlati vonatkozásairól; valamint a űrutazás hatásáról az emberi szervezetre.

Mit ígér a televízió?

Az év végéig szóló műsortervben a népszerű és érdekes portréorozat folytatását ígéri a tévé: tudósok, képzőművészek, költők és írók életpályájával, műveivel ismerkedhetünk (Somogyi József, Udvardy Erzsébet, Kópeczi Béla, Neumann János portréit később, Takáts Gyulát már a héten láthatjuk.)

A külföldi és magyar klasszikusok feldolgozásai közül elsőként *Turgenyev: Egy hónap falun* című művét említjük, *Ruttkai Éva*, *Mensáros László*, *Haumann Péter* főszereplésével sugározzák. *Móricz regényét, a Forró mezőket Hajdúfy Miklós* rendezésében látjuk, *Zsurzs Éva* pedig *Déry Tibor: Tengerparti gyár* című, egy franciaországi sztrájk emléket felelevenítő műveiből rendezett tévéjátékot. *Sütő András*, a magyar irodalom élő klasszikusa: nagysikerű naplórégényét, az *Anyám könyvén álmon* ígér stúdiófeldolgozást *Sik Ferenc* irányításával készítették el.

Törőcsik Mari ebben is, valamint *Maké Károly Drága kisfiát* című tévéfilmjében is szerepel; ez utóbbi kanadai koprodukcióban készült, egy disszidensről szól. *Mihályi Sándornak* négy rendezése is műsorra kerül az év utolsó negyedében. Kétféle író, *Száz György* és *Galgóczi Erzsébet* adták tévéjátékaihoz az irodalmi „alapanyagot”. Százazsolt történelmi témát, *Galgóczi* ismét paraszti sorsot írt meg. *A Nyitott könyv* sorozatban *Lengyel József*, illetve *Cseres Tibor* regényeit mutatják be a Mihályi-rem-

dezte adaptációk: a nemrég elhunyt Lengyel hagyatékában találták a *Neve: Bernhard Reisig* című regényt, amely a gazdasági válság korszakában, a 30-as években, a politikai harcoktól dúlt Németországban játszódik. A Cseres-mű, a *Parázna szobrok* pedig már a háborút látatja — napjaink látatá-ból.

Önmagunkat nevezhetjük ki, de (vagy ezért) bizony-nyal jól szórakozunk *Rákossy Gergely* szatiráján, amely kórkórkép a társadalmi értékrend és munkamegosztás torzulásairól. A címe: *Csak egy csap...* Ugyancsak szatírák, de az olasz viszonyok szellemes túlkörképei *Buzsáti* novellái, amelyeket *András* Ferenc dolgozott fel tévéfilmjében, a *luxusvilla titka* címmel.

Rózsa János írta és rendezte, *Ragályi Elemér* fényképezte a gyerekműsort, amely arról szól, hogy a humor is viszonylagos: kinek tetszik, kinek nem — pedig az irodalomból válogatták. *Kardos Ferenc* is készített egy zenés, szórakoztató műsort a gyerekeknek: az *En szerintem az élet* című adás forgatókönyvét szintén írók és költők műveiből állították össze, olyanokból, amelyekben a gyerekek beszélnek önmagukról. Ugyancsak Kardos rendezte *Háldsz Judit* műsorát, amelyben — mint népszerű lemezein — *Szabó Lőrinc*, *Weöres Sándor*, *Milne*, *Móra*, *Tarbay*, *Ede* verselt. *Bródy*, *Szörényi*, *Tolcsay* zenéjével, a *Fonográf* együttes közreműködésével mutatja be.